

Aleksandar Radović

Iv Bone

Crvena dama

Urednik
Zoran Kolundžija

© IK Prometej, Novi Sad, 2023.

Aleksandar Radović
Iv Bone

Crvena dama

ŠVAJCARSKI GAMBIT
Knjiga III

PROMETEJ
Novi Sad

Firenca, meseca maja 2013.

Beg

Ko kaže da razbojnici nemaju srca? Naši spasioci su obični kriminalci: jedan je prevarant, drugi falsifikator, a treći specijalista za provalne krađe. Oni nam sve to pričaju sasvim spokojno, kao da, predstavljajući se, navode plemićke titule čiji su ponosni nosioci. Uz to dodaju i svoja imena – Konrad, Franc i Helmut. Kada su ih početkom godine svu trojicu uhvatili, dali su im da biraju: ili će ići na ruski front kao dobrovoljci, ili u zatvor. Bez mnogo iluzija, opredelili su se za zatvor, tu su znali šta ih čeka. Nepregledna Rusija ih je ionako očekivala sa svojim spaljenim selima, beskrajnim brezovim šumama i ledenim stepama. Ali, kako mi je objasnio Helmut, nekoliko meseci u ćeliji stvarno je čist dobitak u poređenju sa smrću koja bi ih neminovno zadesila na Istočnom frontu. Ovo je prvi put da su ih mobilisali za rad u jednom logoru za političke zatvorenike.

Ulazimo sve dublje u šumu, ona je ogromna, puna snežnih nanosa i očigledno nije sasvim nepoznata Helmutu. Na sat hoda od puta, nailazimo na jednu neupadljivu čistinu, skrivenu iza visokog žbunja. Odlučujemo da se tu smestimo. Naš specijalista za provale uzima stvar u svoje ruke. Bez po muke je raspodelio uloge, odredivši pritom svojim drugovima poslove oko sakupljanja pogodnih grana i sečenja drveta improvizovanim alatom, raščišćavanje snega, dok je sebi i meni poverio nešto intelektualniji zadatak – da podignemo kolibu i da je što bolje kamufliramo.

Luj se za to vreme vratio na put, na mesto na kojem smo iskočili kako bi pronašao i doneo one bale sa odećom koje bi inače mogle da nas odaju.

Majka Priroda nam je pritekla u pomoć i još iste večeri nam obezbedila obilne snežne padavine. Beli nanosi su sakrili naše tragove, naše mirise, čak i naše improvizovano prebivalište, kolibu u kojoj smo mogli da se zbijemo jedni uz druge bez straha da ćemo se smrznuti.

Helmut me je umirio kada sam ga upitao da li treba da se pribojavamo potere. Pre svega, niko ne zna da li je naše bekstvo otkriveno, uz malo sreće, to se neće dogoditi pre nego što kamion stigne na odredište. Zatim, oni nemaju načina da saznaju gde smo „sišli“. Konačno, zahvaljujući ovim snežnim smetovima, više neće biti moguće da se pronađu naši tragovi, kao što ni psi neće više moći da nas nanjuše. Po njegovim rečima, ukoliko se odluče da nas pronađu, u to će morati da ulože mnogo vremena i truda, uz sva moguća sredstva.

Luj se vraća i saopštava, iznuren ali veoma zadovoljan zbog svoje inicijative: „Što se hladnoće tiče, bezbedni smo“. Ovaj đavolski južnjak nas je pronašao, čak i u snegu. Prethodno je pronašao bale s odećom.

Po Helmutovom mišljenju, najbolje je da ne mrdamo s mesta. Od sada, dakle, najmanje moguće kretanje, tek toliko da nađemo hranu. Zahvaljujući Luju možemo toplo da se obučemo, mada u tim prnjama izgledamo, najblaže rečeno, prilično neobično. Dok sam studirao, viđao sam u Latinskom kvartu takve ljude, potpuno nezainteresovane za sopstveni izgled, ali obučene tako da i ispod pariskih mostova izdrže hladnoću. Mi smo takođe na tom nivou ljudske borbe za goli opstanak i, poput klošara, umemo da cenimo ono što nam je vraćeno, odnosno ono za šta smo se izborili – slobodu.

Luj vodi brigu o našoj ishrani. Još jednom se pokazalo koliko je taj momak neverovatno dovitljiv i snalažljiv: njemu polazi za rukom da nam donese divljač i krompir, koje niko drugi ne bi

uspeo da pronađe. Kako zna samo nekoliko najosnovnijih reči nemačkog jezika, odlučio se za to da govori isključivo francuski, što mu je bitno ograničilo mogućnost kontaktiranja, ali ne i učinak. Objašnjava mi da je lovokrađa prava nauka koju je naučio od svog dede. Imao je odličnog učitelja.

Zec je pravi blagoslov za begunca. Zečeva ima mnogo u ovim srednjoevropskim šumama, a njihova najveća slabost ogleda se u tome što ih je relativno lako uhvatiti. Već smo uspjeli da se naviknemo na to pomalo bljutavo meso – bljutavo jer nemamo soli – i na krompire pokupljene sa farme koja se pružala kraj šume. Jednog dana, sav uzbuđen, Luj nam je ispričao neverovatnu priču.

Dok je špartao kraj „svoje“ farme osmatrajući šta bi mogao da ukrade, začuo se glas koji ga je na francuskom, bolje rečeno na provansalskom, upitao s leđa: „Ej, ti tamo, šta radiš?“

Kada se okrenuo, našao se licem u lice sa čovekom u smeđoj kabanici, sa vojničkom kapom natučenom do očiju. Pošto je i on na leđima imao ta dva slova – K i G – što je bila prava mera Lujevog opreza i mudrosti u oblačenju kada je odlazio u svoje nabavke hrane, onaj drugi čovek, pravi ratni zarobljenik, pomislio je da je slučajno naišao na sapatnika. Razmenili su prvo nekoliko reči, potom i nekoliko rečenica, i na kraju su se između dvojice južnjaka javile uzajamne simpatije. Kako Luju nikada nije nedostajalo mašte, on je svome novom poznaniku objasnio da je u bekstvu sa još jednim zarobljenikom i da se sada malo odmaraju pre nego što budu nastavili put ka zapadu, prema Francuskoj.

Istini za volju, sada, u proleće 1943. godine, u Nemačkoj – odakle je većina sposobnih muškaraca otišla na front – sve su češća bekstva, pogotovo bekstva Francuza koji su spretni i umešni u koječemu, a nisu tako daleko od kuće. Tako je Francuz Andre Digar, Provansalac iz Avinjona, postao gazdaričin ljubavnik i, sve u svemu, domaćin cele te farme. Kao dovitljiv i praktičan čovek, vazda sposoban da opstane i nađe izlaz iz svake situacije, postarao se da gazdarica ostane u drugom stanju kako bi on, eto, morao da ostane na tom gazdinstvu, zahvaljujući pritom nebesima, a pre

svega Rusima, što su vlasnika i pravog domaćina imanja poslali na onaj svet. „Sutra“, obećava nam Luj, „imaćemo mleka, jaja i crnog hleba, onog mirisnog.“

Ukratko, najavljuje nam pravi raj. Ta božanska hrana zaista nam stiže u velikoj torbi iz koje viri i grlić flaše sa rakijom, što ni izdaleka nije za bacanje po ovoj strašnoj hladnoći. Sve smo to podelili s našim Nemcima, zapanjenima što vide kako se Francuzi toliko dobro snalaze u njihovoj zemlji. Doduše, ja i nisam Francuz.

Prolazi nekoliko dana i Luj se jednog dana vraća s jednom novom vešću, takođe veoma nesvakidašnjom. Gazdarica Gizela, kojoj je Andre pričao o Luju, želi da ga vidi, što je već veoma neobično, i to u pratnji njegovog druga sa kojim je u bekstvu, što znači mene, a to je sad već prilično uznemirujuće. Da li je zaista u pitanju velikodušnost, puka radoznalost – i to može biti – ili je možda reč o zamci koju postavlja nemačka patriotkinja razdirana grižom savesti u nastojanju da ipak, posle svih iskušenja, konačno izađe na pravi put i sredi odnose sa vlastima svoje zemlje?

Nemoguće je odgovoriti na to, iako Andre, kako kaže Luj, garantuje našu bezbednost. Sva petorica raspravljamo o tome. U prvi mah sam sklon ideji da treba odbiti poziv, ali mi Luj kaže da je za to već isuviše kasno i da bi svako izvlačenje sada delovalo sumnjivo. Franc i Konrad ćute, ali Helmut podržava ideju vispre-nog Francuza. Konačno, prihvatom.

Moraćemo da lažemo o okolnostima u kojima živimo, da zaboravimo na postojanje naših nemačkih sapatnika i, što je najvažnije, moramo uveriti Andrea i Gizelu da smo ratni zarobljenici koji su pobegli iz zarobljeničkog logora, čestiti ljudi koji čeznu za zavičajem. Sebi sam smislio novi identitet, sada sam učitelj Žan Belmon iz oblasti Jure, što treba da opravda moj bernski akcenat i moje poznavanje tih oblasti. Da bi upotpunio naš izgled i učinio ga što verodostojnijim, Luj se potrudio da dotera našu odeću koja sada jedva da liči na zarobljeničku. Andre bi se možda i dao prevariti, ali bi Gizela sa svoje strane mogla primetiti da ipak dosta toga nije po propisima.

Tako smo se posle dosta truda, Lujevog, pre svega, spremili da odemo u posetu gazdarici farme. Uradićemo to uveče pošto nam je kretanje po danu toliko otežano, da je takav poduhvat praktično nemoguć. Polazimo u sumrak, obojica uznemireni, ali i s potajnom nadom da ćemo se vratiti natovareni namirnicama i pokrivačima, što nam više od svega nedostaje u ovoj našoj ćumurđzijskoj kolibi. Sve vreme hodam u korak sa Lujem koji dobro poznaje put jer već dugo krstari ovom šumom. Ja, međutim, posrćem i teturam se po snegu koji je sve dublji kako dalje odmičemo. Dok hodam, Luj mi objašnjava da svaki put menja putanju kako ne bi „prtio put“ i tako ostavio trag za sobom u snežnim nanosima. To je takođe naučio od dede, i mada nam trenutno ne pretila nikakva opasnost, on se mudro opredeljuje za to da izbegne bilo kakvu rutinu u svom kretanju.

U krajnjoj liniji, ova pomoć Andreova, a možda i Gizelina, ako nam se posreći, dolazi u pravi čas jer se u zimskom okruženju na zečeve sve ređe nailazi.

Konačno izlazimo iz šume. Plavičasta belina na mesečini čini da nam se ravnica približava kao neki dugi i spori talas. Sada koračamo na čistini, a to nam se već dugo nije dogodilo. Jedva naziremo neke oblike: to je farma koja služi kao ušuškano gnezdo za Gizelinu i Andreovu ljubav.

Vrata se otvaraju čim smo pokucali prvi put. Pojavljuje se čovek koji mi izgleda mlad, plav je, svetlih očiju, blistavog osmeha. Kraj njega stoji žena brižljivo upletene kose, povelikog, već zaobljenog stomaka koji pokazuje da je trudnoća pri kraju. To buduće materinstvo joj daje lepotu devojaka s kakvog Ticijanovog platna i na njenom licu mogu da vidim sreću i ispunjenost koju daje uzvraćena ljubav. Da nije bilo rata, ovo dvoje se nikada ne bi upoznali i to bi bila šteta, kako za njih, tako i za to novo biće koje će oni dati Nemačkoj, a malo i Francuskoj.

Gizela nas pozdravlja s nekoliko francuskih reči. Odgovaram joj na nemačkom i to kod nje izaziva čuđenje propraćeno osmehom toliko lepim, da sam požurio da joj objasnim kako sam

svojevremeno želeo da studiram nemački, ali da mi moji skromni prihodi nisu dopustili da to ostvarim do kraja. Kada me je upitala gde sam studirao, odabrao sam Minhen, grad koji dobro poznajem i u vezi s kojim bi mi bilo teško postaviti zamku u vidu nekog pitanja. Međutim, Gizela ni ne pomišlja na to, već seda za sto sa nama, dok se predusretljivi Andre trudi da nas što lepše ugosti.

Večera, do koje je došlo posle dugih meseci lišavanja, neosporno je najukusniji obed u kome sam uživao u svom, gastronomski bogatom, životu. Silno se uzdržavam i trudim da se ne bacim na nareske, raznorazne kobasice, dimljenu šunku, safaladu, na kupus, krompire a na kraju i na veliki kremasti kolač za koji su se krave sa farme svojski potrudile. Belo vino se velikodušno toči. Tako nas je bilo uhvatilo da sam, u trenutku kada je trebalo da krenemo, shvatio da Luj, nesigurnog hoda i praznog pogleda, nije više u stanju ni da stavi nogu pred nogu.

Ni ja nisam bio u mnogo boljem stanju i bila bi prava ludost otići na hladnoću u tako pijani, stoga su nam domaćini ljubazno predložili da prenoćimo kod njih. Nisam se bunio.

Uskoro sam se srušio na krevet, pravi pravcati krevet, na mestu koje mi je bilo nepoznato, ali koje je delovalo veoma udobno čoveku šumskom u koga sam se bio pretvorio. Smesta sam utonuo u duboki san.

Nešto pre zore, Andre je došao da nas probudi i dok ja s mukom i teturavo izlazim iz svoje alkoholne kome, Luj je već na nogama. Odlazimo u praskozorje i ulazimo u šumu još zaštićeni mrakom. Jedna noć odsustva, to je već previše. Napredujemo sporo po snegu, natovareni kao mazge namirnicama i pokrivačima, obučeni u džempere i obuveni u cokule, gotovo kao prava ljudska bića. Radujemo se unapred sreći naših drugova kada nas budu ugledali sa ovim teretom. To ubeđenje nas podstiče da napredujemo življim korakom prema kolibi.

Avaj! Naše razočaranje je podjednako veliko kao i naše nade. Tesni prostor u kome smo nedeljama zajedno živeli sada zjapi potpuno prazan.

Odmah sam shvatio da su se Konrad, Franc i Helmut uplašili da nas je uhapsila policija i da smo ih izdali. Stoga su smatrali da je bolje da odu odatle.

Luj je zbog toga veoma uzbuđen, on koga sam smatrao sasvim ravnodušnim i suštinski bezbrižnim čovekom. Tešim ga kako znam i umem i pošto smo, u ovoj našoj nesreći, doneli i jednu malu peć, nalik na mangel, koju smo našli u šupi kako bi nam život učinila snošljivijim, poslao sam ga da donese drva. Otišao je, ali se nije vratio sam: sa njim je i Helmut koji je, pošto je u zoru otišao sa svoja dva druga, odlučio da rizikuje i da se vrati do kolibe koju su napustili.

Tek što je stigao, ugledao je Luja i pao mu u zagrljaj. Kada je otkrio naše blago i kada je i on obukao debeli vuneni džemper, uzbuđeno je promrmljao: „Dobro sam znao da nas nećete izdati i to sam i rekao. Ali, oni nisu želeli da čekaju i pobešli su ponevši sve što su mogli...”

Helmut i Luj su doneli dovoljno drva da provedemo ugodnu noć. Za Nemca, koji nije doživeo naš nezaboravni dan na farmi, sve ovo predstavlja novost i on u tišini uživa u blagodetima toplote dok mu ja prepričavam kako je protekla naša gargantuanski obilna večera.

Za to vreme, Luj spava snom pravednika. To daje vremena Helmutu i meni da razmislimo kako ćemo se ponašati. Ukoliko su se Konrad i Franc zaista uplašili da smo se loše poneli, možemo da očekujemo da oni povuku neki izrazito ružan i nelojalan potez. Vrlo je moguće da će otići da nas prijave najbližoj policijskoj stanici, gde bi nas optužili kako bi sa sebe skinuli krivicu i dobili oproštaj vlasti.

Stoga bi bilo mudro napustiti ovo mesto i to što je moguće pre! Luj će se buniti, to je sigurno, ali nama „starijima“ nešto govori da bi bilo nesmotreno ako bismo drugačije postupili.

Pokazalo se da smo imali dobar predosećaj, instinkt preživljavanja nas nije prevario. Otišli smo nešto pre zore. Nepuna tri sata posle našeg odlaska Luj, koji je ostao na licu mesta u iščekivanju

ne znam kakvog čuda i uveren da će nam pokazati da nismo bili u pravu što smo se tako brzo udaljili, pridružuje nam se prilično uzbuđen.

On se ipak bio sakrio dovoljno daleko od kolibe kada je čuo lavež i ugledao kako se odasvud približavaju crne uniforme esesovaca. Vodiči pasa dali su svojim tragačima da onjuše našu odeću i to ih je dovelo do cilja. Srećom, u unutrašnjosti kolibe je bilo izuzetno mnogo mirisa, što ih je usporilo i omogućilo Luju da pobegne, ali trebalo je brzo delovati ukoliko smo želeli da izbegnemo pseću poteru.

Kao dobar lovokradica, on ih nije doveo do nas. Zaključio je da vodiči pasa nisu mnogo bistri, izuzev jednog mladog koji se mnogo trudio da pronađe plen i koji je trčao kao lud. Nije bilo načina da se on natera da odustane! Luj je okončao lov tako što je skočio na njega sa drveta i izbo ga nožem. Sada nam je pokazivao svoj trofej, automatsku pušku koju nismo primetili, skrivenu u njegovom rancu. Za nama su, dakle, već dve žrtve od trenutka bekstva iz logora.

Samo smo privremeno van opasnosti. U svakom slučaju, imamo dobar sat prednosti u odnosu na naše progonitelje koji su prevalili mnogo više kilometara nego mi i, ukoliko nas ne savlada slabost, neće moći da nas stignu pre noći. Ubrzavamo korak kako bismo što više povećali to rastojanje, svesni da ih šuma usporava, ali isto tako i da bi neki drugi progonitelji, ako se odlučimo za to da idemo pravo, najkraćim putem, mogli malo dalje da nas sačekaju. Kao progonjeni jeleni, pravimo velike krivine koje će im onemogućiti da predvide naše kretanje. Ta igra će ih svakako zamoriti više nego nas.

Upravo se to i dogodilo. Kada je pala noć, ulogorili smo se, a mala Gizelina peć na žar pruža nam kakvu-takvu udobnost i toplotu ne otkrivajući naše prisustvo plamenom. Naizmenično čuvamo stražu kako nas hladnoća ne bi podmuklo odvušla u san.

Sa prvim svetlostima zore, koja ne sviće rano u ovo vreme pri kraju zime, krenuli smo na put sa jednim jedinim ciljem: da

dođemo u Minhen gde svakako mogu da se nadam da ću dobiti pomoć od zastupnika banke Fon Adler. Kad bismo se umešali u masu, naši progonitelji bi verovatno izgubili naš trag jer nemaju čak ni naš lični opis. Jedina otežavajuća okolnost je to što nemamo ni pfenig u džepu. To poveravam Helmutu koji sleže ramenima. Za profesionalnog pljačkaša nabavljanje novca ne bi trebalo da predstavlja preveliki problem, pogotovu s oružjem koga se dokopao Luj. Činjenica je da nam novac neće nedostajati tokom dva dana koliko nam je potrebno da stignemo do bavorske prestonice.

Tako smo se konačno obreli u tom gradu do koga mi je uvek bilo toliko stalo i koji svakako ne zaslužuje da ga smatraju duhovnom prestonicom nacizma. Sada je na meni da obezbedim našu zajedničku budućnost. Zahvaljujući srećnoj raspodeli poslova, Luj nas je izvukao iz kandži smrti koja nas je progonila, Helmut nam je zadovoljavao svakodnevne potrebe praksom koju više volim da ne poznajem, a ja ću obezbediti sredstva za naš povratak u Švajcarsku, našu luku spasa.

U Minhenu imam predstavnika, jednog iskusnog čoveka koji je poznao mog oca i koga vapijuća oskudica kadrova u ratnoj Nemačkoj primorava da ostane na svojoj funkciji. Samo i jedino njemu mogu da se obratim, ali kako me je iskustvo u poslednje vreme naučilo opreznosti, preduzimam sve mere predostrožnosti kojih mogu da se setim. Zato sam Luja i Helmuta smestio u jedan porodični pansion i naložio im da me tu čekaju i da ne mrdaju nigde, a ja odlazim da postavim zasedu u blizini prebivališta Vilhelma Vinklera, mog bankara i prijatelja.

Dok sedim u jednom kafeu u kojem trošim svoje poslednje marke, pažljivo posmatram kretanje oko njegove kuće, lepe građevine u stilu Ludviga Drugog Bavorskog. Konačno uspevam da uočim kamionet nekog molerskog preduzeća koji stoji parkiran neuobičajeno dugo. Iz tog vozila, s vremena na vreme, izlaze ljudi koji, bar ako je suditi po njihovim licima, nemaju nikakve

veze sa molersko-farbarskim zanatom. Sasvim sigurno me tamo čekaju, u slučaju da dođem da potražim utočište kod zastupnika svoje banke.

U izvesnom smislu, osećam olakšanje što me na taj način očekuju: Gestapo, koji nikada ne priznaje poraz, nije dakle odustao od toga da me uhvati, a meni se ni najmanje ne žuri da mu pružim to zadovoljstvo. Lisicu svakako treba čekati kraj kokošinjca za slučaj da se, kao što bi bilo normalno, tuda prošunja.

Razmišljam. Ukoliko nadgledaju njegov stan, prisluškuju mu i telefon. Gde god da dođe, kako u Prag, tako i u Pariz, Gestapo se priključuje na linije onih koje smatra protivnicima. Ova tehnika, koja nigde drugde još uvek nije rasprostranjena, omogućava gestapovcima da uđu u trag pripadnicima Pokreta otpora, ali i da nadziru sopstvene saveznike. Prići Vinkleru na ulici takođe bi bilo rizično: možda ga prate ili bi on mogao da pokaže iznenađenje što me vidi i da me tako nehotice oda. Trebalo bi da mu pošaljem poruku, ali isto tako postoji realna opasnost da mu neko kontroliše poštu. Preostaje mi samo da pokušam da iskoristim navike – pivo koje ispija uveče na povratku kući ili novine koje se kupuju ujutru na kiosku. S obzirom na vreme, opredelio sam se za prvu opciju, ali čekam poslednji trenutak kako bih otišao u pivnicu u kojoj se svi međusobno poznaju. U tu pivnicu sam ponekad odlazio sa njim, ali se ne bojim da bi me bilo ko mogao prepoznati: otkako sam uhapšen, mnogo sam se promenio. Zima koju smo proveli u šumi nam je vratila donekle normalan izgled i mogu da hodam ulicom a da ne skrećem pažnju na sebe ali sam ipak drugi čovek.

Kada sam ušao kroz dvokrilna vrata, zapljusnula me je zaboravljena atmosfera minhenskih večeri. Jedva da se primećuje da ima manje posetilaca i da su iskusne kelnere zamenile mlade poslužiteljke. Sedam za sto ne ispuštajući iz vida Vilhelma Vinklera koji stoji za barom i okrenut mi je leđima. Prilazi mi plavokosa devojka lutkastog lica i ja naručujem dva piva: „Jedno za mene, a drugo za gospodina u sivom odelu za šankom“. Ona se udaljava da bih potom, kada je spustila kriglu ispred Vilhelma, video kako

su razmenili nekoliko reči i kako ona bradom pokazuje u mom pravcu. Kao lepo vaspitan čovek, on uzima svoje pivo i polazi ka meni. Kada mi je prišao, tiho me pita:

„Izvinite, gospodine, da li se mi poznajemo?“

„Da, Vilhelme. Ali, otvori četvore oči i pripazi. Možda te prate.“ Pogledao je unaokolo.

„Ne, ne ovde. Ima isuviše sveta, napolju su.“ Zatim me pažljivo posmatra i nastavlja: „Pobogu! Koliko si se samo promenio! Ne bih te prepoznao.“

„Vilhelme, hajde da to obavimo po kratkom postupku. Potreban mi je novac, brzo i mnogo.“

Reagovao je tačno onako kako sam očekivao. Diskretno vadi novčanice iz svog novčanika i dodaje mi ih ispod stola. Zatim dodaje: „Koliko?“

„Sto hiljada maraka. Pošalji ih u pension Hertvig na ime Blumberg.“

„Ne, bolje dođi sutra, tačno u deset sati, u zoološki vrt, tamo gde se nalaze gmizavci. Zdravo Gotfride, vodi računa i čuvaj se!“

Stegao mi je ruku i udaljio se. Odjednom me je zahvatilo veoma snažno predosećanje da ga više nikad neću videti. Vraćam se u pension uzbuđen i ispunjen zahvalnošću prema ovom čoveku koji svakako zna koliko rizikuje kada mi pruža pomoć, a ipak ne okleva ni časa.

Sutradan, ispred staklenog terarijuma približava mi se jedna mlada žena. Kasnije ću saznati da je u pitanju Vilhelmova kći. Ona bez reči u hodu spušta na zemlju jednu torbu i odmah se udaljava, bez zastajkivanja. Zgrabio sam torbu ne otvarajući je i ne osvrćući se. Kada sam stigao u pension, našao sam u njoj tačno 100.000 maraka, pravo malo bogatstvo koje sam podelio na tri jednaka dela, na veliko zaprepašćenje Luja i Helmuta. Francuz ne krije svoju radost. Mom prijatelju pljačkašu zacaklile su se oči, ne iz pohlepe, već od uzbuđenja. Bez ijedne reči upućuje mi pogled u kome se na neobičan način mešaju neverica i zahvalnost.

„Mislim da više nikada neću opljačkati banku.“

Nisam mogao da se uzdržim a da se ne nasmejem ovom priznanju.

„Nemoj da se zaklinješ, Helmute, ali želim da verujem da ćeš sa liste svojih 'klijenata' izostaviti banku Fon Adler.“

Pošto vidim da je dobro raspoložen, tražim od Helmuta da mi učini uslugu, uslugu koja će biti praćena istinskim opasnostima jer treba da stupi u kontakt sa Valterom Šelenbergom lično i da mu prenese sledeću poruku: *Cirih 03.34/Prag 05.42.* – „On će sigurno shvatiti.“

Reč je o datumima koji označavaju mesec i godinu mog prvog i poslednjeg susreta sa njim. Helmut pristaje.

Sada, kada smo bogati, nema više svrhe da ostajemo u Minhenu. Grad više nije ona mirna buržoaska varoš od pre rata. Sada kada engleski i američki avioni sve češće zasipaju bombama nemačke gradove i kada se sirene oglašavaju, i s razlogom i bez njega, nestao je osećaj neranjivosti i u duh ljudi se uselila potmula uznemirenost.

Na ulicama su uniforme gotovo isto toliko brojne kao i civilna odela, a pozdravi se razmenjuju kao u nekom ogromnom dvorištu kasarne. Čak se mogu sresti ratni i zarobljenici sa oznakama KG koje smo mi nosili još sasvim nedavno. Oni čiste ulice, istovaruju kamione i zanimljivo mi je što mogu da konstatujem da jedino oni pokazuju izvesne znake dobrog raspoloženja. Pogotovu Francuzi, koji puše ne obazirući se na svoje čuvare, stare rezerviste kojima bi bilo veoma teško da reaguju kada bi svi ti ljudi odlučili da se daju u beg. Tokom dva dana koje smo proveli na obalama reke Izar, sirena je odjeknula dvanaestak puta, što je nateralo stanovnike Minhena da potraže utočište u podzemnim skloništima. Mi ne trošimo vreme na to. Svaki od nas nabavlja odeću po svom izboru, i to u različitim prodavnicama kako nas ne bi videli zajedno. Helmut i Luj su pustili brkove, a ja sam se opredelio za prilično demodiranu frizuru sa razdeljkom.

Ali ono najteže tek predstoji: prelazak švajcarske granice predstavlja pravi podvig jer je kontrola sada znatno jača zbog toga

što su bekstva i dezerterstva sve češća. Ipak, još imam skriven u rukavu jedan adut za koji moji drugovi ne znaju: to je intervencija Rožea Masona, pod uslovom da uspem da dođem do njega. Helmut koji se očigledno veoma dobro snalazi u životu u ilegali, nabavlja nam lažne dokumente i ja dobijam novu nacionalnost, nemačku. Istina, to je podatak koji bi bilo teško proveriti zbog toga što sam, navodno, rođen u Egiptu, zemlji u kojoj su arhive sada pod kontrolom Britanaca.

Zakazujem sastanak u Konstanci, na obalama Bodenskog jezera, za ono što predstavlja najveće iskušenje – prelazak. Svakome je prepušteno da se snalazi kako zna i ume kako bi tamo stigao do 21. marta, prvog dana proleća. Dvojica mojih drugara nestaju, a ja s olakšanjem konstatujem da je Helmut predložio Luju da putuju zajedno kako bi mu pomogao da izbegne opasnosti nekog neugodnog susreta.

Sasvim sam siguran da sam od nas trojice ja najtraženiji. Okarakterisan kao „terorista“, saučesnik u Hajdrihovom ubistvu, postao sam neprijatelj policije Rajha, a moje bekstvo nikako nije doprinelo da se stvari srede. Svako lice koje bi mi pružilo pomoć bilo bi osuđeno na deportovanje, čak i na smrt. Da ne pominjemo ona krajnje neprijatna i mučna gestapovska isleđivanja. Istovremeno, ja po svaku cenu moram da uspem da stupim u kontakt sa Rožeom Masonom koji je svakako upoznat sa mojim najnovijim doživljajima i, zašto ne reći, podvizima. Čak mi pada na pamet da Mason, kao dobar profesionalac, verovatno indirektno održava nekakve odnose sa Šelenbergovim SD.

Ipak, čak i ukoliko moj sunarodnik ima agente u hitlerovskoj Nemačkoj, ja te ljude ne poznajem, baš kao što ni njima nije poznato gde se ja nalazim i u kakvom sam položaju. Što se tiče kontakta sa Monikom, to mi se čini još težim. Za trenutak sam pomislio na svoje prijateljice Leni Rifenštal i Magdu Gebels, ali one su isuviše povezane sa vladajućim aparatom i pošto su sad verovatno već potpuno dezinformisane, sasvim je moguće da mi ne žele dobro. Tu je i Kanaris koji bi svakako bio raspoložen da

me saslušati i da mi pomogne, ali kako mu se približiti bez Monike? Ne, očigledno je da sve svoje nade treba da usredsredim na Rožea Masona.

Tada mi je na um pala jedna ideja. Švajcarska Konfederacija, na zahtev ministra Fon Ribentropa, ima generalni konzulat u Minhenu koji Nemci koriste u svojim ekonomskim poslovanjima sa zemljom koja im omogućava pristup sirovinama neophodnim industriji naoružanja. Jedina nepovoljna okolnost je to što je to poslanstvo bukvalno preplavljeno nemačkim funkcionerima i to što je prodreti tamo postalo otprilike isto onoliko jednostavno koliko i ući u sedište Gestapoa. Našao sam nekoliko mesta za osmatranje ispred konzulata, pratio dolaske i odlaske osoblja i odabrao jednu mladu i lepu osobu koja je očigledno tamo zaposlena.

Izdaleka je osmatram, gledam u koje trgovine odlazi, radnje, koje restorane posećuje. To traje gotovo nedelju dana. Imam vremena, a i potrebno je da se ponovo naviknem na normalan život, da se ne trzam na svaki šum, da prolaznike ne posmatram ni agresivno, ni uplašeno. Tokom dana iščitavam štampu i redovno odlazim u dve najznačajnije biblioteke u gradu u kojima pregledam časopise, koji su očigledno cenzurirani, ali zahvaljujući čitanju između redova mogu da steknem dosta preciznu ideju o događajima na ruskom frontu. Na radiju koji slušam u pansionu Hertvig neštedimice se objavljuju saopštenja Firerovog glavnog štaba o poredama i vatrene izjave doktora Gebelsa čiji glas, meni, inače, toliko poznat, sve više poprima prizvuke patološke mržnje – nešto što ranije nikada nisam bio primetio kod ovog inače superiornog govornika.

Na osnovu onoga što sam shvatio i što sam nekako uspeo da rekonstruišem, proizlazi da je za manje od godinu dana Vermaht pretrpeo udarce koje hitlerovski slogani o „elastičnom pojasu“ i „taktičkom skraćivanju fronta“ više ne uspevaju da sakriju. Nisu pali ni Staljingrad ni Tobruk. Severna Afrika je u rukama angloameričkih snaga, a čak i invazija na „slobodnu zonu“ u Francuskoj